

Dagordningspunkt 10.3

D. Vi bygger landet tryggt

- 5 Partistyrelsens förslag till politiska riktlinjer
kapitel 2 *Vi bygger landet tryggt – Högre pensioner och Stärkt trygghet genom livet*

(s. 15–17)

- 10 Version 2

(s.15 rad 9 - 36 i ursprungsdokumentet)

Högre pensioner

De som har varit med och byggt upp vårt land har lagt grunden för vår gemensamma välfärd. De har rätt till en trygg ålderdom. Alla har rätt till en trygg ålderdom. Pensionen måste gå att leva på. Att pensionssystemet är långsiktigt statsfinansiellt hållbart och har en bred parlamentarisk förankring stärker tryggheten för alla, oavsett om man har blivit pensionär eller inte. Dagens pensioner är för låga. Sedan 1990-talet har målet varit att den samlade pensionen ska motsvara 70 procent av slutlönen. Det är fortfarande vårt mål, men så har det inte blivit för alla. I grunden finns det för lite resurser i det allmänna pensionssystemet. Dessutom får det ojämslida arbetslivet negativa effekter för kvinnors pension.

Många arbetar ett långt arbetsliv och möts ändå av en pensionärstillvaro där man måste vända på slantarna. Särskilt i LO-yrken är det allt för liten skillnad vid pension om man har arbetat ett helt liv eller inte. Den enskilt största utmaningen handlar därför om att få upp nivåerna för de som har låga löner. Vi socialdemokrater har infört ett pensionstillägg för dessa grupper, men mer behöver göras. Nästa steg är att pensionsavgiften höjs, och det är vad som krävs för att lösa problemen på sikt. Samtidigt som vi värnar livsinkomstprincipen måste också grundtryggheten i pensionssystemet stärkas. Bättre villkor ska ges för dem som inte har kunnat arbeta full tid genom hela arbetslivet på grund av sjukdom eller arbetslöshet.

Pensionssystemet behöver anpassas efter det glädjande faktumet att många lever längre. Ska pensionerna räcka under fler år krävs, tillsammans med andra insatser, också att våra arbetsliv förlängs. Men det går inte att höja pensionsåldern ensidigt. Arbetslivet måste förändras så att fler får en hållbar arbetsmiljö. Redan i dag tvingas den som inte orkar arbeta fram till åldersgränserna i pensionssystemet att ta ut sin pension tidigare än beräknat. Det leder till att pensionen blir lägre, oftast ohållbart låg livet ut. Detta drabbar särskilt kvinnor men även män i arbetaryrken. Därför behövs en lösning som ger en ekonomisk trygghet när kroppen inte håller hela vägen till pensionen. Kraven på omställning inom sjukersättningen bör förändras när man har fem år kvar till riktåldern för pension så att man bara provas mot arbeten man har erfarenhet av. ~~Det skulle kunna innebära att kravet på omställning ändras vid 61 års ålder, så att man inte provas mot hela arbetsmarknaden utan mot sådana arbeten som det är troligt att man kan få och orkar utföra.~~ Den som faktiskt inte kan arbeta fram till pension ska ha möjlighet att få sjukersättning upp till riktåldern.

(s.15 rad 39 – s.17 rad 20 i ursprungsdokumentet)

Stärkt trygghet genom livet

I varje land finns människor som lever i stort överflöd. Ett samhälles utveckling mäts desto bättre genom att se till den som har blivit sjuk, arbetslös, eller som är ensamstående förälder. När vuxna och deras barn halkar efter och förvägras möjligheter som andra tar för givna, är det en kritik av hela samhällsbygget. Väl utbyggda, generella och trygga socialförsäkringar och arbetslöshetsförsäkring är en grundbult för utveckling och sammanhållning. Det jämnar ut inkomster över perioder i livet när vi inte kan arbeta. Det lindrar oro och skapar mod att pröva nya vägar. Det är också positivt för sysselsättningen eftersom det är genom arbete man blir berättigad till dem, och genom att de också understödjer återgången till arbete.

En stark arbetslöshetsförsäkring med hög anslutningsgrad och ett gott inkomstskydd är ett effektivt verktyg för att stärka jämlikheten. Det förhindrar att löner pressas nedåt, och utjämnar klyftor som beror på att risken för arbetslöshet är ojämnt fördelad mellan yrken och regioner. Det motverkar också lågkonjunkturer och stödjer ekonomisk återhämtning. För att arbetslöshetsförsäkringen verkligen ska ge alla dessa fördelar behövs ett antal förändringar, och taket i ersättningen behöver ses över kontinuerligt. Även deltidsarbetslösa i varaktig anställning

5 ska kunna erbjudas arbetsmarknadspolitiska insatser med arbetsmarknadspolitiska ersättningar. Myndigheter och kommuner ska få väsentligt större möjlighet att utbyta information för att stärka legitimiteten och motverka fusk, eller att socialförsäkringar eller bidrag utnyttjas av organiserad brottslighet.

10 Under pandemin blev det tydligare för fler att regler och nivåer i framför allt arbetslöshetsersättningen inte höll måttet, och att det är djupt orättvist att få ett stort inkomstbortfall helt utan egen möjlighet att undvika det. En rad tillfälliga förändringar kunde därför genomföras. Skälen för de förbättringarna av tryggheten står sig även efter pandemin, och de bör i huvudsak permanentas och vara en utgångspunkt inför framtida förändringar.

15 Den som blir sjuk ska få det stöd som krävs för att kunna komma tillbaka i arbete och ha en ekonomisk trygghet under tiden. Sjukförsäkringen är en försäkring och inte ett bidrag, och är en viktig del av samhällskontraktet. Under de senaste decennierna har försäkringen urholkats. Stora förändringar har bidragit till att människor med goda möjligheter att återgå i arbete inte får rätt stöd och rehabilitering. Därför har vi ändrat sjukpenningens regelverk och förstärkt arbetet med stöd och rehabilitering. ~~Karensdagen~~ Karensavdraget påverkar olika utifrån kön, yrke och ställning på arbetsmarknaden. Den ekonomiska förlust som idag uppstår för yrkesgrupper som saknar möjlighet att arbeta hemifrån och är särskilt utsatta är orättvis. Vi vill därför skyndsamt se över utreda hur regelverket skulle kunna ändras så ska förändras i syfte att riskerna för inkomstbortfall under sjukdom ska kan bäras på ett mer solidariskt sätt.

25 Det måste tas hänsyn till att ens omställningsförmåga varierar på grund av ålder och arbetsliv. Att inkomstbortfallsprincipen i försäkringen förstärks är viktigt för sjukförsäkringens legitimitet. Det motverkar den fattigdomsfälla som ligger i att en försäkring enbart erbjuder grundtrygghet, medan mer privilegierade skaffar sig privata försäkringar. Dessutom behöver sjukförsäkringens regelverk anpassas. Den som är långvarigt sjuk eller har nedsatt förmåga på grund av en funktionsnedsättning ska kunna känna sig trygg med att försäkringen finns där, och att man får rätt stöd och tidig rehabilitering när det behövs. Det finns alldeles för många exempel på att man kan falla mellan stolarna i regelverk och olika instansers handläggning och bedömning. Det ska därför göras en särskild översyn och insatser för att förhindra det.

35 Ingen ska riskera liv och hälsa på jobbet. Arbetskadeförsäkringen är en viktig del av socialförsäkringarna men har urholkats under en längre tid och är inte följsam efter de risker som finns i arbetslivet. Regelverket måste därför ses över med syftet att stärka den ekonomiska tryggheten.

40 Personer med funktionsnedsättning ska ha samma rättigheter och kunna leva sitt liv som andra. Det offentliga ska konsekvent verka för att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Du ska kunna lita på att dina behov blir tillgodosedda genom insatser av hög kvalitet och att systemet är rättssäkert. Jämställdheten och barnrättsperspektivet ska särskilt beaktas. För att målet ska nås behöver ett aktivt förbättringsarbete ske inom samhällets alla områden. Rätten till assistans och andra insatser ska uppfylla de lagstadgade målen om jämlikhet och full delaktighet i samhällslivet.

50 Vi ska säkra rätten till personlig assistans och göra LSS-insatserna mer ändamålsenliga. Alla som har rätt till stöd ska få det. Vinstjakten inom assistansen ska motverkas, liksom att brukare eller personliga assistenter utnyttjas i kriminella syften. Personer som bor i något av landets LSS-boenden ska ges fullgott stöd, service och omvårdnad. De ska känna trygghet och frihet. Personalen ska ha rätt kompetens och goda arbetsvillkor och en bra arbetsmiljö.

- Föräldraförsäkringen är avgörande för att möjliggöra arbete och tillväxt, förenkla vardagen för barnfamiljer och för ett mer jämställt föräldraskap. Trots en positiv utveckling tar män bara ut tre av tio dagar med föräldrapenning. Det är en spegling av både normer och ojämställdhet i löner och anställningsvillkor. Att det fortfarande är möjligt att överlåta ett stort antal dagar till den andre föräldern bidrar till att befästa detta, och det bör därför begränsas ytterligare.
- 5 Föräldraförsäkringen ska successivt, liksom andra försäkringar, delas helt. Som ett steg på vägen bör försäkringen delas i tre lika delar. En ökad individualisering skulle vara särskilt positivt för den som arbetar i könssegregerade yrken, där det är svårare att bryta med arbetsgivarens förväntningar, liksom i grupper där kvinnor traditionellt inte förväntas förvärvsarbeta. Uttaget av föräldrapenning under barnets första levnadsår har stor betydelse för ansvarsfördelningen under hela uppväxten. Ett jämställt uttag stärker kvinnors inkomster, minskar risken för sjukskrivning och ökar deras pension. Dessutom är en delad föräldraförsäkring viktig för barn, som tidigare kan få en stark relation med båda sina föräldrar. Arbetarrörelsen har en viktig uppgift att genom opinionsbildning öka stödet för en individualiserad föräldraförsäkring.
- 10
- 15 Det är viktigt att underlätta för arbetande föräldrar som har barn i förskola och grundskola att kunna vara lediga vid studiedagar och utvecklingssamtal utan att behöva ta semester.